

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויחי

(חלק ב שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויחי, יבייח טבת, ה'תשפ"ד (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויחי

„שצדיקים היו ובטוח בהם שאע"פ שהוא (הקץ) לאורך ימים לא ישובו מאחרי ה'", אָבער אויך דאָס האָט דער אויבערשטער ניט געוואָלט – „כדי שלא יודע לבאים אחריהם ורבים יתאשו אלו ידעו שהוא לעתים רחוקות".

אָבער דער תירוץ איז ניט גלאַטיק: (א) דער חשש פון „יודע לבאים אחריהם" (אויב יעקב וואָלט מגלה געווען דעם קץ צו אַלע צוועלף זין) איז אַ זאָך וואָס איז מובן גאָר בפשטות – היינט פאַרוואָס האָט יעקב מלכתחילה געהאַט אַ קס"ד צו מגלה זיין דעם קץ לבניו? (ב) ועיקר: דערמיט ווערט ניט פאַרענטפערט די עיקר שאלה – וואָס פאַר אַ טובה ותועלת וואָלט דער גילוי הקץ געקענט פועל זיין ביי „בניו", וואָס דערפאַר „ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין"?⁷

ריש פרשתנו (שציוין בסיום הפרש"י*) – לתרץ קושיא זו (וראה לקמן הערה 28). ומה שלקמן בפירושו עה"פ „ואגידה לכם" השמיר רש"י תיבת „לבניו" (אף שבפסחים שם – מקור פרש"י זה – ישנה תיבה זו) – כי פרש"י זה בא על התיבות „ואגידה לכם" (בני יעקב), ובמילא אין צורך ומקום להכפיל „לבניו".

7) להעיר מב"ב לח, ב. ערכין טז, רע"א.
8) בפי"ת (השלם) שם (ד"ה בואו ואגלה) „שלהיות יעקב מחזיק את בניהם (של בניו?) לצדיקים גמורים רצה לגלות להם הקץ שמתוך זה יהי שכרם מרובה שידעו הקץ רחוק ועכ"ל לא יסוגו אחור מעבודת ה'". אבל צ"ע בזה, שהרי גם צדיק גמור מתפלל להקב"ה בברכות השחר (ברכות ט, ב. וראה סנהדרין קז, א) „ואל תביאנו לידי נסיון", ואיך יביא יעקב את בניהם לידי נסיון כזה? ועוד ישתמש ברוה"ק לתכלית זו?

(* שציון זה אינו מהמתקנים (או מדפיסים) כ"א דרש"י עצמו.

א. אויפ'ן פסוקי „ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" זאָגן חז"ל² „ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין"³ ונסתלקה ממנו שכינה".

איז תמוה:

ס'איז דאָך זיכער, אַז מיט זיין וועלן צו מגלה זיין דעם קץ איז יעקב געווען אויסן (ניט סתם באַווייזן אַז ער ווייס דעם קץ, נאָר) אַ תועלת פאַר די שבטים, אָדער פאַר די אידן אחריהם – וואָס פאַר אַ תועלת וואָלטן אידן געהאַט פון דעם וואָס מ'וואָלט זיי דעמאָלט מגלה געווען דעם קץ?

ואדרבה: ווען יעקב וואָלט זיי מגלה געווען דעם קץ, וואָס וועט ערשט זיין מיט פילע טויזנטער יאָרן שפעטער (ווי מען זעט עס איצטער, אַז עדיין לא בא) – וואָלט עס ניט נאָר ניט געבראַכט קיין תועלת, נאָר אדרבה: דאָס וואָלט גע'פועלט ביי אידן אַ מורא'דיקע צע'בראַכנקייט און נמיכת הרוח!⁴

מפרשים⁵ פאַרענטפערן, אַז יעקב האָט דעם קץ געוואָלט מגלה זיין נאָר לבניו⁶,

1) פרשתנו מט, א.
2) פסחים נו, א. פרש"י עה"פ (בשנינויים – נת' בלקו"ש ח"י ע' 171). וראה לקמן סע"ף ב.
3) לשון הכתוב דניאל בסופו. וראה אוה"ת ר"פ מקץ. ורש"י.
4) בכמה מפרשים (ראה כלי יקר ריש פרשתנו. יפה תואר לבר"ר עה"פ (פצ"ח, ב). ועוד) שמתעם זה נסתם ממנו הקץ. אבל תמוה, מה היתה קס"ד יעקב שביקש לגלות את הקץ?
5) יפה תואר שם.
6) ויש לומר שזהו טעמו של רש"י (ריש פרשתנו) שהוסיף תיבת „לבניו" על לשון הבר"

ב. אויך דאַרף מען פאַרשטיין:

אין חז"ל געפינען מיר צוויי דיעות (א) דער קץ איז נתעלם געוואָרן אויך פון יעקב'ן, ווי עס שטייט אין מדרשׂי „בא לגלות להם את הקץ ונתכסה ממנו“ (ועד״ז שטייט אין מדרש בתחלת הסדרה¹⁰: „בקש כו' ונסתם ממנו“); (ב) פון יעקב'ן איז ער ניט נתכסה געוואָרן, ער האָט עס אָבער ניט מגלה געווען לבניו¹¹.

[ויש לומר, אַז דאָס איז אויך דער דיוק אין לשון השׂם¹², „ביקש יעקב לגלות כו' ונסתלקה ממנו שכ״נה“ – ניט סתם „ונסתלק ממנו (הקץ)“ – ווייל לויט דעת השׂם איז טאַקע פון יעקב'ן ניט נתכסה געוואָרן דער קץ; ס׳איז בלויז נסתלק געוואָרן פון אים די שכ״נה האָט ער געזען אַז מ׳ווייל ניט גילוי הקץ האָט ער ניט מגלה געווען.]

או י״ל: שכ״נה פון לשון ושכנתי בתוכם¹² – דאָס הייסט, דער כח צו קע־נען „משכ״ן“ (וממשיך) זיין דעם גילוי הקץ למטה (לבניו)¹³.

דאַרף מען פאַרשטיין: וויבאַלד אַז, כּמובן לכל הדעות, קען דער אויבער־שטער אָפּהאַלטן יעקב'ן פון מגלה זיין דעם קץ לבניו אפילו אויב יעקב ווייס דעם קץ – איז מאי טעמא וואָס (לויט דער דיעה הראשונה) איז געוואָרן דער שׂנוי: דער קץ איז „נסתם“ געוואָרן פון יעקב'ן?

ג. מכל הנ״ל איז מובן, אַז ביידע אופנים – מגלה זיין, אָדער ניט צו מגלה זיין דעם קץ – קענען ברענגען אַ תּועלת פאַר אידן (בעבודתם הרוחנית).

און נאָך מער: וויבאַלד אַז יעקב איז איינער פון די אבות, „שהן הן המרכבה . . ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם“¹⁴, איז מוכרח צו זאָגן, אַז דאָס וואָס „ביקש יעקב לגלות כו“ (ביז צו דער רגע ווען „נסתלקה ממנו שכ״נה“) איז געווען בהתאם צום רצון העליון, צו וועלכן יעקב איז געווען אַ מרכבה אויך דאַמאָלט.

און דאָס וואָס דער אויבערשטער האָט לפועל ניט דערלאָזן אַז יעקב זאָל זיי מגלה זיין דעם קץ, איז ווייל אין יענעם מצב האָט זיך געפאַדערט דער אופן ההנהגה (און די תּועלת וואָס קומט פון דעם) אַז דער קץ זאָל ניט נתגלה ווערן.

און דערביי זיינען פאַראַן צוויי דיעות – לויט איין דיעה האָט די תּועלת גע־דאַרפט זיין אויך ביי יעקב עצמו (און דערבער „נתכסה (אויך) ממנו“ (הקץ); לויט דער צווייטער דיעה איז דאָס אַן ענין וואָס איז געווען נוגע בלויז צו די

(9) פצ״ח שם.

(10) ריש פרשתנו (רפצ״ו) – הובא בפרשׂי עה״ת שם. ואף שרשׂי מביא ג״כ דרשת השׂם (כנ״ל הערה 2) – יש לומר: (א) בכל מקום פירש רשׂי את המוכרח על אתר. בריש הפרשה שקשה ל׳ סתימת הפרשה לפני התיבות „ויחי יעקב“ מוכרח לפרש שנסתם הקץ מיעקב; משא״כ בהפסוק „ואגידה לכם“ שמוכרח רק שנסתלקה ממנו שכ״נה. (ב) הפירוש „נסתלקה ממנו שכ״נה“ הוא רק לפי הא׳ ברשׂי ריש פרשתנו בטעם סתימת פירשה זו, ולא להפירוש שנסתם ממנו הקץ.

(11) כן מפרש ביפ״ת המשל בכ״ר פצ״ח שם וגריס „ד״א משל כו״. אבל ראה הנסמן במנח״א (אלבק) לבר׳ שם.

(12) תרומה כה, ת. וראה תניא פמ״א (נו, ב); על שם ששוכנת ומתלבשת.

(13) וג״ז רק בענין זה דגילוי הקץ, ולא בשאר ענינים, שהרי המשיך בכמה עינינו נבואה (ומתורצת עפ״ז ג״כ הוספת רשׂי „והתחיל לדבר

דברים אחרים“ – דלכאורה תמוה, למאי נפק״מ כאן, ומאי קמ״ל? – כי בזה מדגיש שבדברים אחרים לא נסתלקה ממנו שכ״נה. וראה בארוכה בכ״ז לקו״ש ח״י ע׳ 168 ואילך.

(14) תניא פכ״ג.

אחרי גלות²⁰; און דאָס האָט יעקב גע-
וואָלט מגלה זיין – יצ"מ איז דער קץ.

און דערמיט איז אויך פאַרשטאַנדיק
יעקב'ס כוונה ביים וועלן מגלה זיין לבניו
דעם קץ: ווען זיי וועלן הערן די בשורה
טובה, אַז דער „קץ הימין“ איז גאַר
נאָענט, וועלן זיי זיך משתדל זיין צו
פאַרבלייבן אין אַ מצב פון „זכו“, זיין
געהיט בזהירות יתרה אַז עס זאָל ניט
זיין קיין ענין פון „שמא יגרום (ה)חטא“²¹
וואָס זאָל גורם זיין אַז דער קץ זאָל זיך
פאַרהאַלטן ח"ו.²²

ה. דער ביאור איז אָבער ניט מספיק:

בעת דער הסתלקות פון יעקב אבינו
איז געווען נאָך אַרום צוויי הונדערט
יאָר²³ ביז יציאת מצרים, אַזוי אַז ביי
די בני פון יענעם דור, וואָלט דער
גילוי הקץ אַרויסגערופן עצבות וכו',
וויבאַלד אַז ע"פ טבע איז „והיו ימיו
מאה ועשרים שנה“²⁴ וואָלט דער קץ ניט
געקומען בחייהם בעלמא דין – והדרא
קושיא לדוכתא?

20 ולהעיר ממחז"ל (ב"ר פמ"ד, יז. ושמ"ג עה"פ
דלך שם (יב) „אימה גר“ דקאי על ד' מלכיות (וראה
רש"י שם, יד). ועוד.

21 ברכות ד, א. פרש"י וישלח לב, יא.

22 בהקדמת הרמב"ם לפיהמש, ש"ענין זה
(שמא יגרום החטא) אינו אלא בין הקב"ה ובין
הנביא, אבל לא „שיאמר הקב"ה לנביא להבטיח
לבני אדם בבשורה טובה במאמר מוחלט בלא תנאי
ואחר כן לא יקיים“ דא"כ „לא יהי נשאר לנו
מקום לקיים בו אמונת הנבואה“. אבל אין זה שייך
לענינו, כי בנדר"ד לא היתה נבואה, יעקב לא
הי צורך לראי' שיועד עתידות, ואין שייך כאן
כלל „לקיים“.. אמונת הנבואה“ ופשוט. ולהעיר
מרמב"ן בא (יב, מ). וראה הנסמך לקמן הערה 29
(ע"ד החסידות).

23 שהרי מירידת יעקב למצרים עד יצ"מ עברו
רד"ו שנה (רש"י לך טו, יג. מקץ מב, ב מתחומא
וב"ר עה"פ). בא שם, ובעת שביקש יעקב לגלות
את הקץ עברו י"ז שנה מעת היירידה למצרים.
24 בראשית ו, ג.

שבטים, און דערפאַר איז פון יעקב'ן
אַליין ניט נתכסה געוואָרן דער קץ.

ד. ויש לומר הביאור בזה – ע"פ
דרשת רז"ל¹⁵ עה"פ¹⁶ „תביאמו ותטעמו
בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת ה' גו“,
אַז אילו זכו וואָלט דער אויבערשטער
שוין דאָן (בעת יציאת מצרים) געבראַכט
די אידן אין דעם „מכוון לשבתך פעלת
ה'“, וואָס אין „בנינא דקובה“ איז ניט
שייך קיין חורבן (וגלות), ובמילא וואָלט
די גאולה פון גלות מצרים געווען (אויך)
די גאולה האמיתית והשלימה שאין
אחרי גלות¹⁷.

קומט אויס, אַז דער קץ איז דעם
אופן ווי ער איז געשטאַנען אין יענעם
זמן („אילו זכו“) איז געווען בזמן פון
יציאת מצרים.

ועפ"ז קען מען מפרש זיין דעם מאמר
„ביקש יעקב לגלות... קץ הימין“, אַז ער
האָט געוואָלט מגלה זיין דעם קץ ווי
ער איז געווען דעמאָלט – דער זמן פון
יציאת מצרים.

און אע"פ אַז דער זמן פון יצ"מ איז
געווען אַ זמן קבוע וידוע¹⁸ – דער אוי-
בערשטער האָט מבטיח געווען אברהם'ן
„כי גר יהי' זרעך בארץ לא להם גו“
ארבע מאות שנה.. ואחרי כן יצאו
גו“¹⁹ – איז וואָס האָט יעקב געדאַרפט
מגלה זיין?

איז י"ל: די אידן האָבן געוואוסט אַז
נאָך די „ארבע מאות שנה“ וועלן זיי
אַרויסגיין פון מצרים, אָבער ניט אַז דאָס
וועט זיין (אילו זכו) אַ גאולה נצחית שאין

15 זח"ג רכא, א.

16 בשלח טו, יז.

17 ראה גם עירובין נד, א. שמור"ר רפ"ב. ועוד.

18 ראה גם גו"א ריש פרשתנו.

19 לך טו, יג"ד.

שכינה" און ניט דערלאָזט אַז יעקב זאָל מגלה זיין דעם קץ. איז דער ביאור בזה:²⁹

די שלימות בעבודת האדם, וואָס דורך דעם ווערט ער „זכו“, איז, ווען די עבודה איז מלאכתך אשר תעשה, וע"ד מחז"ל³⁰ „אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו“. אע"פ אַז ביי יעדער עבודה מוז מען אָנקומען צו סייעתא דשמיא, בלשון חז"ל³¹ „אלמלא הקב"ה עוזרו כו" – זיינען אין דעם פאַראַן צוויי אופנים:³²

א) דער סיוע און עזר מלמעלה איז נרגש ביים אדם העובד בשעת און אין זיין עבודה; ולדוגמא – עבודת ה' אין די זמנים פון עת רצון (עשרת ימי תשובה ווען דער אויבערשטער איז „בהמצאו .. בהיותו קרוב“³³, אָדער בשבת ויו"ט בכלל).

ב) זיי זיינען די סיבה וואָס איז גורם (און מסייע) די שפּעטערדיקע עבודת האדם, אָבער בעת דער עבודה גופא איז דער סיוע בהעלם, אַזוי אַז די עבודה איז ביגיעת עצמו. – ע"ד ווי די פאַרשידענע בת־קול'ס וואָס פון זיי קומען אַריין הרהורי תשובה ביי דעם מענטשן³⁴, וועלכע פועל'ן אַז דערנאָך איז ער מוסיף בתורה ועבודה.

און דאָס איז דער טעם וואָס „נסתלקה ממנו שכינה“: ווען יעקב וואָלט מגלה געווען דעם קץ לבניו, וואָלט

29) עיין ביאור באופן אחר – מאמרי אדה"ז הקצרים ערך קץ (ע' תקלט).

30) ב"מ לח, א.

31) קידושין ל, ב. סוכה נב, ב. וראה ויק"ר (פכ"ז, ב): מי הקדימני ואשלם כו'.

32) ראה בארוכה ד"ה ויגש תרס"ו וד"ה וה' אמר המכסה תרס"ז.

33) ר"ה יח, א.

34) ראה כתר שם טוב הוספות סע"ט, וש"נ.

ולכן יש לומר אַז כוונת יעקב איז געווען: ווען אידן וועלן באַם גילוי הקץ וויסן אַז עס איז תלוי אין „זכו“ (כנ"ל), וועלן זיי מוסיף זיין אין זייער „זכו“ (עבודת ה'), וועט די הוספה מקדים זיין די גאולה, אַז זי זאָל קומען נאָך פאַר דעם באַשטימטן קץ, ע"ד מחז"ל²⁵: „זכו – אחישנה“.

וע"ד ווי מען געפינט ביי יצי"מ גופא: איינער פון די טעמים²⁶ וואָס גלות מצרים האָט געדויערט נאָר רד"ו שנה – ניט ארבע מאות שנה ווי ס'איז געווען באַשטימט בבבית בין הבתרים – איז ווייל דער קושי השעבוד האָט משלים געווען דעם מנין (פון ארבע מאות שנה); איז מובן אַז כשם ווי די הוספה אין שעבוד (קושי השעבוד) האָט מקדים גע-ווען די גאולה – עד"ז (ובמכל-שכן²⁷) וואָלט זיך דאָס אויפגעטאָן דורך דער הוספה אין „זכו“, אין טובה²⁸.

ו. אף על פי כן איז „נסתלקה ממנו

25) סנהדרין צח, א. הובא בפרש"י ישעי' ס, כב. (26) רלב"ג לך שם. ש"ך עה"ת (לך שם. שמות ג, ז. בא שם).

27) דמרוכה מדה טובה (סוטה יא, א).

28) וגם ע"פ פשוט"ו מובן שאפ"ל כן, כפרש"י (ויגש מז, יט) „מכיון שבא יעקב כו' וכלה הרעב“, אף שהי' צ"ל הרעב עוד חמש שנים.

ועפ"ו אפ"ל שזוהו הביאור ע"פ פש"מ הטעם שביקש יעקב לגלות את הקץ

[דאין לתרץ בפש"מ (כנ"ל) שהכוונה לזמן דיצי"מ, שהרי בפרש"י לא הובא מחז"ל זה

דאילו זכו היתה יצי"מ גאולה נצחית, ואדרבה, מפרש"י (דלעיל הערה 20. וראה גם רש"י שמות

ג, יד) משמע הפך]

כי באם בניו היו יודעים שהקץ רחוק כ"כ (שזה מראה גודל החטאים שגרמו לזה) היו מוכיחים

את יוצאי חלציהם (לא רק להשמר מחטאים גדולים כאלה, כ"א גם) שיוטיפו בתומ"צ כדי

לזרו ולהקדים את הקץ (אף שלא היו מגלים אותו להם).

דורך דעם, וואָס די עבודה פון אידן איז אין אַ מצב פון סילוק השכינה ובמילא ביגיעת עצמם כנ"ל – איז עס ניט צוליב אַ זייטיקע שייכות פון דעם אופן העבודה צו דער גאולה, נאָר ווייל דוקא אין דער עבודה איז תלוי ה"קץ" פון אַזאַ גאולה (נצחית, שאין אחרי גלות):

כדי די גאולה זאָל זיין אַ נצחית, אָן שינויים, דאָרף אויך די עבודה פון אידן וואָס ברענגט די גאולה זיין מעין זה – איז אַן אופן פון „לא שנית“, אָן שינויים.

און דעריבער: בשעת די עבודה ווערט געטאָן מצד דעם סיוע מלמעלה און ניט ביגיעת עצמו, דעמאָלט³⁵ איז ניטאָ קיין „נצחיות“ אין דער עבודה – ווען דער סיוע מלמעלה זאָל נתעלם ווערן, קען דער אדם ווערן אַ יורד ממדריגתו, ר"ל.

דוקא בשעת די עבודה קומט מצד אתערותא דלתתא (בכח עצמו), איז זי אַ „דבר המתקיים“ און דערפאָר ברענגט זי די גאולה קיימת (נצחית) שאין אחרי גלות.

ת. עפ"ו פאָדערט זיך אָבער ביאור לאידך גיסא: וואָס איז סברת יעקב מלכ-תחילה, וואָס „ביקש“ מגלה זיין דעם קץ לבניו, בשעת אַז דאָס וואָלט גורם געווען אַזאַ (תוס') עבודה וואָס איז ניט קיין סיבה מתאימה צו דער גאולה האמיתית?

וי"ל די הסברה בזה (ע"ד החסידות):

ס'איז ידוע³⁶ אַז מדריגת יעקב איז – אצילות, וואָס איז עולם האחדות און

38 ראה בכ"ז לקו"ת ויקרא ב, סע"ב ואילך.
37 ראה לקו"ש ח"י ע' 335 ואילך.

39 תו"א ס"פ ויצא. לקו"ת צו יו, ב. ובכ"מ.
וראה ס' הלקוטים (צ"צ) ע' יעקב אות יג.

זייער הוספה בעבודת ה' (דורך דעם גילוי הקץ – צו פאָרזיכערן אַז זיי זאָלן שטיין אין אַ מצב פון נאָכמעד „זכור“) ניט געווען „קב שלו“ זייערער אָן אויפטו; אין דעם וואָלט געווען „אריינגעמישט“ דער עזר מלמעלה (דער גילוי הקץ); דעריבער איז „נסתלקה ממנו שכינה“, בכדי אַז די עבודה פון אידן זאָל זיין אין אַ מצב פון סילוק השכינה (און העלם הקץ), ובמילא איז זי בכח עצמם³⁵.

– יעקב האָט געוואָלט אַז מ'זאָל וואָס שנעלער אַרויס פון דעם גלות – עס וועט אפשר פעלן אין שלימות העבודה, דערפאָר אָבער וועט מען פריער אַרויס פון גלות (ובפרט – פון ערות הארץ) און אַריין אין דער גאולה האמיתית והשלימה; וי"ל אַז דאָס איז דער דיוק הלשון „ביקש יעקב לגלות כו" – (אויך) מלשון בקשה: יעקב האָט געבעטן ביים אויבערשטן אַז עס זאָל זיין דער גילוי הקץ, וואָס דאָס וועט געבן אידן אַ סיוע בעבודתם און פאָרזיכערן אַז די גאולה וועט קומען שנעלער.

דער אויבערשטער האָט אָבער גע-וואָלט, אַז די גאולה זאָל זיין בתכלית השלימות – וואָס דאָס איז פאָרבונדן דערמיט וואָס די עבודה פון אידן איז בשלימות – און דעריבער³⁶ „נסתלקה ממנו שכינה“ וואָס דאָס גיט אַן אַרט פאָר אַ גרעסערער שלימות אין עבודה, כנ"ל³⁷.

ז. אַ טיפערער ענין אין דעם:

דאָס וואָס די שלימות הגאולה קומט

35 גם י"ל – בכדי שהיה עבודתם לא בשביל השכר והקדמת הקץ.

36 ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 430 ואילך.

37 עד"ז מצינו ביצי"מ שבנ"י בקשו להקדימה ולוותר על הרכוש גדול והקב"ה אמר שצ"ל דוקא ברכוש גדול (ברכות ט, סע"א ואילך).

— וויבאלד אַז באַ יעקב אַליין איז שוין געווען די שלימות ועילוי, וואָס האָט זיך אויפגעטאָן באַ בניו דורך סתימת הקץ.

ט. אע"פּ אַז דער אויבערשטער האָט געפירט אַזוי אַז יעקב זאָל ניט מגלה זיין דעם קץ לבניו — אָבער פון דעם וואָס „ביקש יעקב לגלות כו" זייענדיג אַ מרכבה לרצון העליון (כנ"ל ס"ג) איז פאַרשטאַנדיק, אַז דער „ביקש . . . לגלות קץ הימין" איז (אויך דעמאָלט) געווען בהתאם צום רצון העליון;

און נאָך מער⁴⁵: וויבאלד אַז אַ בקשה פון אַ צדיק איז זיכער אינה חוזרת ריקס, האָט עס זיכער געהאַט אַ פעולה דאָ למטה, זאת ועוד: וויבאלד דאָס איז אַריינגעשטעלט געוואָרן אין תורה (מלשון הוראה), איז עס אַ הוראה נצחית לכל הדורות —

און ע"ד ווי מען געפינט⁴⁶ ביי משה רבינו, אַז אע"פּ זיין בקשה „ואתחנן גו' אעברה נא וּאֲרָאָה גו"⁴⁷ — אויפצוטאָן ביי אידן רא' אין אלקות — איז ניט דערפילט געוואָרן (ווייל אידן דאַמאָלט זיינען געווען ראוי נאָר צו בחי' שמיעה, „ועתה ישראל שמע"⁴⁸), פונדעסטוועגן האָט זיין בקשה אויפגעטאָן אַז ביי אידן זאָל זיין דער ענין הרא' בבחי' מקיף עכ"פּ (און ביי יחידי סגולה — אויך בבחי' פנימיות⁴⁹).

„לאחרי הבירור"⁴⁰; און וויבאלד אַז ביי יעקב'ן איז שוין לאחרי הבירור (ובפרט סמוך להסתלקותו, ווען ער איז געווען בתכלית שלימותו⁴¹) — ער האָט שוין פאַרענדיקט שלימות עבודתו און ביי אים איז שוין דאָ דער „קב שלו" — איז ביי אים דער ענין פון גילוי הקץ פועל נאָר אַ הוספה — תוספת שלימות בעבודתו.

ומהאי טעמא האָט יעקב געוואָלט מגלה זיין דעם קץ (אויך) לבניו, אָננע-מענדיק אַז אויך בניו זיינען אין דער מדרגה; און ווי די גמרא⁴² איז ממשך, אַז בשעת יעקב האָט דערזען אַז „נסתלקה ממנו שכניה" (און האָט ניט געקענט מגלה זיין דעם קץ לבניו) האָט ער גלייך געזאָגט⁴³, „שמא חס ושלום יש במטתי פסול"⁴⁴.

ועפ"ז וועט מען אויך פאַרשטיין די צוויי דיעות (הנ"ל סעיף ב), צי דער קץ איז (אויך) פון יעקב'ן נסתם געוואָרן, אָדער ניט:

דער מדרש זאָגט אַז „נתכסה (נסתם) ממנו" דער קץ, ווייל דער אויבערשטער האָט געוואָלט אַז אויך יעקב זאָל דעמאָלט דעהערן די מעלה פון עבודה בכח עצמו, און דערמיט אָנווייזן לבניו די מעלה אין זייער עבודה ווען זיי וועלן ניט וויסן דעם קץ;

דעת הש"ס איז, אַז „נסתלקה ממנו (נאָר) שכניה", און ניט דער קץ (כנ"ל שם)

(40) ראה תו"א ג, א.ב. ובכ"מ.

(41) ראה אגה"ק ס' כח. סידור שער הל"ג

בעומר דש, ס"ב ואילך. ועוד.

(42) פסחים שם.

(43) וגם לפי הסיום שם „אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד" — ה"ז רק „כך", בכ"ף הדמיון (סה"מ קונטרסים ח"ב חלת, ב. וראה תו"א פד, ד, פז, ג).

(44) שיש לפרשו „פסול" בערך „מטתי"

ומדרגתי.

(45) בהבא לקמן ראה גם לקו"ש ח"י ע' 170-1.

(46) ראה בכ"ז בארוכה לקו"ת ואוה"ת ר"פ

ואתחנן. שעה"ת לאדהאמ"צ ח"ב חינוך. ס' הליקוטים (צ"צ) ע' משה (ע' א'תרפ ואילך).

(47) ר"פ ואתחנן.

(48) שם ד, א.

(49) ראה שעה"ת חינוך שם פ"ט ואילך. אוה"ת

שם ע' עח. ריש ע' ק. ע' קח.

הקץ, וואָס דאָס גופא (הבקשה און די התבוננות בזה) גיט אַ סיוע ועידוד רב אין עבודת ה'.

ווי מען זעט במוחש, אַז ווען מ'זאָגט אַ אידן אַז „אַט אַט קומט משיח" און „ווי וואָנט משיח נאָר" – איז דאָס פועל אַ זירוז והוספה אין עבודת ה', און אַ זהירות יתירה יותר אַז עס זאָל ניט זיין קיין ענין פון „שמא יגרום כו", וואָס זאָל ח"ו פאַרהאַלטן ביאת המשיח.

ובימינו אלה קומט צו נאָך אַן ענין: תורת אמת זאָגט⁵³, „כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה", די גמרא זאָגט בפשיטות אַז דער קץ איז שוין 1919 לאַנג דאָ;

מ'דאַרף נאָר האָבן⁵⁴ דעם „שעתא חדא"⁵⁵ – דעם „קער"⁵⁶ – פון תשובה, וואָס ברענגט „ומיד הן נגאלין"⁵⁷, מיד ממש – „נאָר"⁵⁸ – בעגלא דידן.

(משיחות עשרה בסבת ושב' ויחי תשמ"א)

(53) סנהדרין שם.

(54) ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' ריב.

(55) זח"א קכט, א.

(56) מלשון וישע גו' לא שעה (ראה סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 792. ועוד).

(57) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(58) בגימטריא ז'ן, א"ל הוי' – ראה בארוכה שיחת ש"פ צו, ה'תשמ"א.

עד"ז יש לומר ביי יעקבין: דאָס וואָס „ביקש לגלות את הקץ" האָט אויפגעטאָן ביי אידן אַז זיי זאָלן קענען דערגרייכן צו גילוי הקץ בדרך מקיף – עבודת ה' אין אַן אופן פון חירות מאומות העולם ומהיצר הרע (און ביי יחידי סגולה אויך בפנימיות –

וי"ל אַז דאָס איז וואָס כמה מגדולי ישראל (ווי דער רס"ג, רמב"ם וכו'⁵⁹) האָבן מחשב געווען קצין⁶¹).

י"ד. און דערפון איז אויך אַ הוראה פאַר אַלע אידן לכל הדורות – אַז עס דאַרף זיין דער ענין פון „ביקש .. לגלות .. קץ הימין": אַ איד דאַרף וועלן און בעטן⁶² אַז עס זאָל זיין גילוי

(50) וידוע המאמר ואת האלה ושבע – לאדה"ז. וראה תורת שלום ע' 237. וראה הערות הרב מרגליות בשו"ת מן השמים (ירושלים תשי"ז) סע"ב שקיבץ הקצין דכו"כ מגדולי ישראל. – העירני חכם א' שבס' דבר נצב (להרנ"צ בראך מקאשווי. נ"י. תשל"ח) פ' תולדות ובהר מחשב הקץ לשנת תשמ"ב.

(51) משא"כ בנוגע לכל ישראל שאמרו"ל (סנהדרין צו, ב. רמב"ם הל' מלכים פ"ב סה"ב) תיפח עצמן של מחשבי קיצין. וראה הראב"ע דניאל יא, למד. אוה"ת (להצ"צ) נ"ך ע' כפג. וראה לקו"ש (חכ"ט) דברים (תשד"מ) בסופו.

(52) כנוסח התפלה ג"פ בכ"י (בימות החול) את צמח דוד עבדך מוהרה תצמיח. ובכל תפלה – ותחזינה עינינו כו'. וראה לקמן ע' 384, 458 ואילך.

